

Täysistunto

Torstai 14.12.2017 klo 17.45—20.39

2.2. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua oikeusministeriön hallinnonalan pääluokasta 25.

Keskustelu

17.46 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalla mielestäni tälläkin viikolla käyty keskustelu on osoittanut sen, että paljon hyvää voi tehdä ilman lisäyksiä talousarvioon. Haluan kiittää ministeri Antti Häkkästä ja oikeusministeriötä siitä, että olette lähteneet aivan esimerkillisesti edistämään häirintävapaata Suomea avaamalla tämän kampanjan ja pyrkimällä levittämään sanomaa siitä seksuaalisesta häirinnästä, sen ehkäisystä, mahdollisimman monille toimijoille. Toivon, että mahdollisimman moni ministeriö lähtee mukaan tähän ja pyrkii omalla hallinnonalallaan edistämään sitä, että seksuaalinen häirintä vähenee. Kiitos siitä, ja toivon myös omasta puolestani, että tässä keskustelussa ollaan päästy eteenpäin seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi.

Puhemies Maria Lohela: Totean tässä vielä teille, hyvät edustajat, että keskustelua tästä hallinnonalasta käydään noin kello 18.30:een saakka.

17.47 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeuslaitos on aika ison muroksen edessä parhaillaan. Viimeisten vuosien aikana kansalaiset ovat huolestuneet kasvavassa määrin siitä, miten oikeusturva on ajateltu turvata tulevana vuosina, kun oikeuden alaan kohdistuvat jatkuvat pitkäaikaiset supistukset.

Viimeisimpänä meillä oli käräjäoikeusuudistus, jossa siis päädyttiin ratkaisuun, että vuoden 2019 alussa meillä olisi enää 20 käräjäoikeutta ja enää reilut 30 istuntosalia. On ehkä hyvä taustaksi muistaa, että ollaan tultu alas lähes sadasta käräjäoikeuspaikasta, ja nyt ajatellaan, että 20 olisi Suomeen riittävä. Alkuperäinen esitys lienee ollut 14. En tiedä, milloin sitten se tulee, mutta oikeusministeriössä oli sitten todettu, että tällä kertaa tämä 20 riittäisi.

Keskeinen rahoituksellinen ikään kuin hyödyn tuoja on ollut tietojärjestelmien uudistaminen, niin sanottu Aipa-hanke. Nyt Aipa-hankekin on siirtymässä vuoteen 21. Kaikki nämä säästöt, joita ollaan ajateltu meidän saavan aikaan, ja se, että pienemmällä käräjä- ja istuntoverkostolla selviäisimme, on laskettu tämän Aipa-uudistuksen varaan, ja nyt se on merkittävästi vaarantumassa.

Sitten vielä yksi merkittävä asia on se, että kun 2019 on ajateltu, että siirrytään tähän harvennettuun malliin, niin ei ole varattu yhtään rahaa tämän uudistuksen läpiviemiseen. Kaikki tiedämme, että jos viedään tällainen uudistus, suljetaan käräjäoikeuksia ja muutetaan istuntopaikkoja, niin se vaatii rahaa. Mutta tässä hallituksen esityksessä ei ole siihen

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

ollenkaan varauduttu, joten edessä ovat varmasti sitten lisätalousarvion kautta haettavat lisärahat.

Yksi, mikä ihmetytti sitten seuraavana asiana, on tämä harmaan talouden torjunta. Siihen ei ole laitettu riittävästi rahaa. Se olisi ollut omiaan sitten tuomassa lisää varoja.

Tässä mietinnössä sivulla 13 sanotaan, että hallintotuomioistuinten perusrahoitus alenee. Kysyn itse vilpittömästi sitä, kuinka pitkälle voidaan mennä tässä. Vasta nyt ensi vuoden aikana tulemme todella näkemään nämä turvapaikanhakijoiden valitusten vaikutukset hallinto-oikeuksiin. Sitten on paljon muita siihen liittyviä oikeudenkäyntejä, joiden määrä tulee kasvamaan. Niin Tuomariliitto kuin myös korkeimmat oikeudet, hallinto-oikeudet ovat viestittäneet lakivaliokunnalle selvästi, että nykyinen rahoitus ei tule riittämään ja kattamaan sitä tarvetta ja tulee huomattavia viiveitä. Näin ollen sitten, kun nämä ratkaisut siirtyvät ja siirtyvät, näissä säilytyskeskuksissa olon aika pitenee. Joka on käynyt näissä säilöntäpaikoissa, tietää sen, että olo siellä ei ole mitenkään miellyttävää. Kalterit ovat ikkunoissa, ja piha-alueet on kalteroitu, ja se on kovin epäinhimillistä. Lisäksi sitten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut Suomelle useita huomautuksia oikeuskäsittelyjen pituudesta.

Kaiken tämän tietäen kuitenkin, arvoisa oikeusministeri, yhä edelleen saamme nähdä supistuvia talousarvioita oikeuden hallinnonalalla. Tämä tietysti pistää miettimään, miten on aiottu tulevaisuudessa tähän asiaan tarttua. Sitten meillä on nämä mittavat investoinnit, on tämä pohjoisen tilanne ja muuta. Mikä on tämä pitkän tähtäyksen suunnitelma? Uskon, että monet edustajat mielellään haluaisivat kuulla, missä on tällainen 10—15 vuoden suunnitelma siitä, miten aiotaan näistä asioista selvittää. — Kiitoksia.

17.53 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olin ajatellut tuossa kyselytunnilla nostaa esille rikoksista annettavat rangaistukset. Hyvin paljon tulee palautetta siitä, että ne eivät vastaa yleistä oikeustajua taikka ovat monessa tapauksessa ehkä siellä asteikon alapäässä. Usein moniin rikoksiin löytyy suuri määrä erilaisia lieventäviä asianhaaroja ja näin tuomiot jäävät usein ainakin tuollaisen yleisen oikeustajun mukaisesti liian alhaisiksi. Kun tässä varmasti jossain vaiheessa ministeri Häkkänen käyttää puheenvuoron, voisitte hieman käydä läpi sitä, minkälaisia toimenpiteitä tähän on, sillä tämä nykyinen hallitus on kuitenkin jo teidän edeltäjänne aikana ottanut yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi sen, että halutaan tuomioita tarkastella ja katsoa, mitä niiden suhteen olisi tehtävissä.

Meitä suomalaisia ovat järkyttäneet viime aikoina esimerkiksi useammat lapsiin kohdistuneet vakavat rikokset. Äärimmäisen surullinen Eerikan tapaus sai aikanaan aikaan joitain muutoksia lastensuojeluun, ja hetki sitten Porvoon järkyttävä tapahtuma osoitti, että järjestelmämme ei pysty turvaamaan väkivallalla uhatuiksi ja sen kohteeksi jo joutuneita, ei edes lapsia. Kysynkin hallitukselta ja paikalla olevalta ministeri Häkkäselä: minkälaisiin toimiin hallitus voisi ryhtyä, että tällaisilta tapahtumilta voisimme tulevaisuudessa välttyä? Näyttää siltä, että meillä lähestymiskielto, joka itse asiassa taitaa kuulua myös sällissa paikalla olevalle ministeri Risikolle, ei tällaisissa tilanteissa toimi. Näitä lapsia emme saa takaisin, mutta nyt peräänkuulutan toimia — ei enää koskaan tällaista.

Jokin aika sitten saimme lukea lehdestä toisen uutisen, kun Turun hovioikeus teki päätöksensä, jossa 10-vuotiaan lapsen väkisinmaannut tuomittiin raiskauksen sijaan 3 vuodeksi vankeuteen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. [Eduskunnasta: Käsittämättömyyttä!] Syyttäjän vaatima raiskaussyyte kaatui, koska näyttö ei riittänyt todistamaan, että

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

10-vuotias lapsi oli sukupuoliyhteydessä vastoin tahtoaan. Tämä on täysin käsittämätöntä, järkyttävää ja suorastaan raivostuttavaa. Tämän ei pitäisi olla Suomessa mahdollista, ja tästäkin asiasta — tiedän, että ministeri ei yksittäistapauksiin ota kantaa, enkä sitä odotakaan — haluan, odotan, ministeri Häkkänen, teiltä vastausta siihen, olisiko teidän mielestänne järkevää pohtia Ruotsin tapaa, jossa raiskauksen tunnusmerkistön täyttäminen ei edellyttäisi uhrin nimenomaista vastustusta, vaan lähdettäisiin päinvastoin siitä, että uhri vastustaa sukupuoliyhteyttä, mikäli ei nimenomaisesti ole antanut siihen suostumusta. Ja kun kyse on lapsesta, tämän pitäisi olla itsestäänselvää, mutta myös aikuisen kohdalla.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä puuttua kahteen muuhun asiaan, jotka sivuavat tätä.

Olen tehnyt eduskunnassa esitykset vaarallisuusarviointien sitovuuksista. Näissä usein on tilanne se, että ammattilaiset toteavat, että kyseistä henkilöä ei pitäisi vapauttaa, mutta nämä vaarallisuusarvioinnit eivät tällä hetkellä ole sitovia ja oikeus tekee niiden vastaisia päätöksiä. Voisin kertoa esimerkkejä, niitä kaikki tässäkin salissa tietävät ja kaikki ovat kuulleet, että ammattilaisten vaaralliseksi arvioimat henkilöt on oikeus vapauttanut, ja sen jälkeen he ovat syyllistyneet uuteen rikokseen.

Ja toisena ensikertalaisuusmääritelmät. Tuntuu hullulta, että elämme edelleen maassa, jossa voi kolmen vuoden välein raiskata ensimmäistä kertaa. Tällaisissa rikoksissa mielestäni ensikertalaisuusmääritelmän kohdalla, jos sellaista ensinnäkään tarvitaan vakavissa rikoksissa, voisi hyvinkin miettiä, että ensikertalaisuusmääritelmää käytettäisiin vain yhden kerran kyseisen rikoksentekijän aikana.

Tällaisia ajatuksia herätti tämä oikeusministeriön budjetti, kun sitä luin. Mutta haluan nostaa budjetista esille myös myönteisen asian, ja se koskee Hämeenlinnan uutta vankilaa, joka on tämän hallituksen toimesta päätetty rakentaa. Olen ymmärtänyt, että se valmistuu vuonna 2019, ja silloin pääsemme lopulta eroon viimeisistä paljuselleistä Suomessa. Kiitos tästä ministeri Häkkäsellekkin osaltaan.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä muutama puheenvuoro ennen kuin käydään sitten loppuaika debattia.

17.58 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Mielestäni valtion budjetti oikeusministeriön osalta ensi vuodelle on oikein hyvä, ja erityisesti on hyvää, että turvapaikkavalitusten ruuhkaan on tuotu rahaa. Samoin pidän hyvänä myöskin sitä, että terrorismirikosten torjumisen määrärahoja on lisätty.

Toivoisin kuitenkin, että kun vuosi käynnistyy, niin voitaisiin kiinnittää huomiota myöskin siihen, millä tavalla tietyistä rikostyypeistä meillä rangaistaan. Nythän on valmistunut aika äskettäin tutkimus kansalaisten käsityksestä siitä, millä tavalla rikosten rangaistukset tavallaan vastaavat kansalaisten käsityksiä, ja siellä tietyt rikostyytit, muun muassa lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset sekä törkeät rattijuopumukset, ovat nousseet sellaisiksi, joissa kansalaiset rankaisisivat näitä rikoksentekijöitä huomattavasti kovemmin kuin mitä käräjätuomarit ovat tehneet. Toivon, että kun näihin rikosten rangaistusten koventamisiin kuitenkin sisältyy jonkin verran myöskin määrärahakysymyksiä, niin tälle varattaisiin myöskin resursseja sitten ensi vuodelle.

18.00 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset edustaja Heinoselle erittäin tärkeistä asioista, joista olen kanssasi kyllä hyvin paljon samaa mieltä, ja minusta näitä asioita pitää ehdottomasti pontevasti ajaa eteenpäin.

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

Omat kysymykseni liittyvät myöskin kahteen erittäin graaviin ja hankalaan asiaan, joista täällä on puhuttu ennenkin: Missä vaiheessa mahtaa olla selvitys lapsiavioliittojen kitkemiseksi Suomessa? Meillä on turvapaikanhakijoita, jotka ovat liitoissa, joissa toinen osapuoli, tyttö, voi olla alaikäinen ja sitten mies on aikuinen, ja meiltähän myös lähetetään tyttöjä ulkomaille pakkoavioliittoa solmimaan. Ja toinen asia on tämä tyttöjen silpominen. Sitähän tapahtuu myös niin, että meiltä lähetetään maahanmuuttajia kotimaihinsa silvottaviksi, ja meillä ei ymmärtääkseni siitä ole kovin paljon edes tietoa siitä, paljonko heitä on. Mutta haluan tietää, onko asia millään tavalla esillä siellä ministeriössä.

18.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun edustaja Heinonen erinomaisessa puheenvuorossaan käsitteli tätä tapausta, jossa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö hovioikeudessa sai lievennystä, niin olen samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa siitä, että tämä asia pitää ottaa nyt käsittelyyn. Eduskuntahan ei sovitun tavan mukaan ota tuomioihin kantaa, mutta siihen me voimme ottaa kantaa, että tämäntyyppiset rikokset pitää kyllä määritellä uudessa tulevassa lainsäädännössä eniten paheksuttaviksi ja kovimmiksi rikoksiksi, sellaisiksi rikoksiksi, joista tulee saamaan kovimman mahdollisen tuomion, mitä Suomen laki sallii, koska kysymys on niin törkeästä rikoksesta ja pienen ihmisen elämän tuhoamisesta, että siitä pitää säätää kyllä niin kova rangaistus kuin tässä maassa lakipykälät ja oikeuskäytäntö ikinä sallivat.

Toinen asia on sitten nämä turvapaikkavalitukset. Nyt on turvapaikkahakupapereita käsitelty eri oikeusasteissa ja määrärahoja on tullut lisää, hyvä näin. Siihen liittyy totta kai sitten tämä niin sanottu paperittomien ongelma, josta muun muassa Helsingin kaupungin tekemien päätösten perusteella on paljon keskusteltu, ja kysyn ministeriltä, onko suunnitelmia tulevalle vuodelle, että paperittomien palauttamista, niiden henkilöiden kotimaahansa palauttamista, jotka ovat saaneet lopullisen kielteisen päätöksen, nopeutetaan, että saadaan tällainen epämääräinen oikeustila lopulliseen päätökseen?

Lopuksi, arvoisa puhemies, ylivelkaantuneista vielä kysyn sen verran, kun ylivelkaantuneiden asiaan on varattu hieman lisää rahaa: miten aiotaan menetellä, kun meillä Suomessa on vielä 90-luvun alun laman jälkeen ihmisiä velkavankeudessa lähinnä sen takia, että heillä on takausvastuita jäljellä. Monta velkavankeudessa olevaa on vapautettu jo aikaisemmilla eduskunnan päätöksillä, mutta nämä takausvastuussa olevat ovat vielä ikävä kyllä edelleen sellaisessa tilanteessa, josta ei voida katsoa, että se on oikeudenmukaista, koska he ovat vuosikymmeniä riippuneet niin sanotusti löyhässä hirressä tämän takauksensa takia. Onko tähän tulossa muutoksia?

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt ministeri Häkkänen, 3 minuuttia, sitten käydään debattia sen jälkeen.

18.03 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia lukuisista kysymyksistä taas. Ensinnäkin tästä Häirinnästä vapaa -kampanjasta, mikä tiistaina käynnistettiin: siihen on aika hyvin lähtenyt porukkaa mukaan, muita ministeriöitä, ammattiyhdistysliikkeet, työnantajapuoli, ja OAJ kanssa lähti eilen mukaan siihen. Minä kannustan kanssa kansanedustajia aktiivisuuteen, koska varsinaisesti tällainen seksuaalisen häirinnän torjuminen yhteiskunnasta vaatii hyvin laajan rintaman — niin urheiluseuroista kuin työpajoista, kouluista, kaikki mukaan — että saadaan vähän terveemmälle pohjalle ja tasapainoisemmaksi toiminnan kulttuuria.

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

Sitten se, että oikeusturvan saatavuus ja käräjäoikeusuudistus yhdistettiin: Kansalaisten oikeusturvan saatavuus ja ennen kaikkea laadukkaan oikeusturvan saatavuus paranee tämän uudistuksen myötä. Hyvä oikeusturva ei välttämättä aina tarkoita sitä, että kun kansalainen vaikka kerran elämässään tarvitsee oikeusturvaa, sitä tarvitsisi saada välttämättä juuri kotikunnasta. Kyllä tärkeintä on se, että silloin, kun se koskee isoa riitaa vaikka omakotitalosta, johon on sidottu kaikki rahat kiinni, tai omaa henkeä ja terveyttä uhannutta rikosta, on tärkeämpää, että se ratkaisu on laadukkaan, ammattitaitoisen tuomioistuineläytöksen ja tuomarin tuomitsema, jotta ei myöskään tarvitse sitten vuosikausiksi lähteä valituskierteisiin tuonne hovioikeuksiin ja muualle vaan asiat saadaan kerralla ratkaistua käräjäoikeuksissa. Se on yksi iso asia, minkä takia käräjäoikeusuudistuksen tehdään, että käräjäoikeuksissa oikeasti saadaan laadukkaasti ja kunnolla ratkaistua asiat eikä tarvitse vuosikausia olla valituskierteessä.

Pitkän aikavälin rahoitus oikeusministeriön osalta: ensi vuodeksi meillä on kohtuullisen hyvä rahoitustilanne kaikista haasteista huolimatta. Pitkällä aikavälillä joka vuosi täytyy tehdä töitä kovasti. Meillä on ripauksen verran aleneva rahoituskehys, ja meidän täytyy tehdä kovasti töitä, että me saamme riittämään rahat kaikkiin tulevaisuuden lisähaasteisiin.

Siitä päästäänkin tähän kysymykseen, että alkuvuodesta valmistuu analyysi rangaistusten koventamisesta, ja kun mietin sitä, tuleeko vaikka pidempiä vankeustuomioita joistain, korotetaanko rangaistusasteikkoja vaikkapa lasten raiskaajien osalta tai pahoinpitelyjen osalta, niin se maksaa rahaa. Se voidaan suoraan laskea miljoonamäärissä, paljonko maksoo vaikkapa lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön alarajan nosto vaikka kahteen vuoteen minimissään. Sille voidaan suoraan laskea miljoonamääräinen raha, ja ne rahat joudutaan sitten kehysriidessä kattamaan, mutta haluan sanoa sen tässä ääneen sen takia, että on hyvä, että myös suuressa salissa tulee sitten ymmärrystä näille hankkeille. Me olemme puhuneet syksyn aikana paljon määräraharatpeista koulutukseen ja eriarvoisuuden estämiseen tai taklaamiseen, mutta oikeudenmukainen rangaistuspolitiikka vaatii myös jonkin verran lisää resursseja tulevina aikoina.

Ensikertalaisuussäännöstö on myös pohdinnassa. Pidän hyvin vieraana sitä ajatusta, että vaikkapa useita rikoksia elämänsä aikana tehneitä ihmisiä pidettäisiin jotenkin ensikertalaisina aina tietyn vuosimäärän jälkeen, mutta tähänkin palataan.

Lapsiavioliitot ja silpomiskysymykset ovat ministeriössä pohdinnassa, ja alkuvuodesta on tarkoitus saada lapsiavioliittojen osalta valmiiksi tämä analyysi, miten siinä toimitaan. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää vastauspuheenvuoroja, varaamaan sieltä vuoron itselleen.

18.07 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa, niin kuin minäkin, talous- ja velkaneuvonnan riittävää resursointia. Kustannusten säästämiseksi etenkin ennalta ehkäisevän työn eli talousneuvonnan resursseja tulisi vahvistaa. Moni epätoivoisessa tilanteessa oleva vain pahentaa tilannetta, jos hän ottaa lisää lainoja, esimerkiksi pikavippejä, jos ei saa apua talous- ja velkaongelmiinsa. Kunnissa on pitkät jonot neuvontaan. Tietysti ne ovat viime aikoina lyhentyneet, mutta vieläkin on kuukaudesta kahteen, että pääsee sinne, ja siinä ajassa voi tapahtua paljon, kun on jätetty kumminkin viime tippaan, että yleensä aina haetaan vasta viimeisenä mahdollisuutena sinne pääsyä.

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

Yksi ennalta ehkäisevä toimi on positiivinen luottorekisteri. Siinähan luotonantaja näkee, onko tällä henkilöllä jo entisiä lainoja ja onko hän selviytynyt niistä kunnialla, ja tällöin pystyy estämään, ettei haeta jokaisella luottokortilla tappiin asti lainaa ja vielä pikavippejä päälle, millä yritetään sitten niitä lainoja maksaa. Kysyisinkin nytten ministeriltä: [Puhemies koputtaa] saammeko me lain positiivisesta luottorekisteristä voimaan vielä tämän vuoden aikana?

18.08 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saamme liian usein lukea lehdistä kammottavista teoista ja myös ihmisten oikeustajua järkyttävistä tuomioista erityisesti seksuaalirikosten osalta, jotka koskettavat niin alaikäisiä kuin täysi-ikäisiä ihmisiä.

Ehdin jo vähän tässä iloita edustaja Heinosen puheenvuorosta. Mikäli tulkitsin oikein, ymmärsin näin, että olisimme samoilla linjoilla siinä, kun tein esityksen viime tiistaina, että raiskausrikosten osalta pitäisi tehdä kaksi lakimuutosta: ensinnäkin suostumuksen puutteen pitäisi riittää raiskauksen määrittelyyn, ja toisena minimituomioita korotettaisiin niin, että yhtäkään raiskaustuomiota ei annettaisi enää ehdollisena vaan kaikki annettaisiin ehdottomina tuomioina. Nyt kuitenkin oikeusministeri Häkkänen antoi äsken vastauksessaan ymmärtää, että tämä on resurssikysymys, ja haluan nyt varmistaa ministeriltä, että ei kai ole niin, että se on resurssikysymys, että emme saa ihmisten oikeustajun mukaiseksi näitä tuomioita, että se ei ole ainakaan rahasta kiinni, [Puhemies koputtaa] että nämä rikolliset joutuvat vastuuseen.

18.09 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan lausua kiitokset ministeri Häkkäselle siitä, että kuluneen vuoden aikana olette ottanut uuden tehtävän vastaan erinomaisesti ja hoitanut sitä varmasti sillä tavoin, että koko eduskunta täällä on tyytyväinen. Edelleen, budjetin olette pystyneet laatimaan haastavissa olosuhteissa, ja siihenkin me olemme varsin tyytyväisiä.

Pari kysymystä olisi jatkoa ajatellen. Kun seurataan tuomioita nimenomaan väkivaltarikoksiin ja seksuaalirikoksiin liittyen, niin onko selvitetty, ovatko eri oikeusistuimet Suomessa tasapuolisia näiden tuomioiden suuruuden suhteen, kun vaikuttaa välillä siltä, että jossain toisessa paikassa rötöstelijät pääsevät helpommalla kuin toisessa oikeusistuimessa? Edelleen kysyisin: Hallitusohjelmassa on maininta strategisesti tärkeiden alueiden lähellä tapahtuvan kiinteistöomistuksen selvittämisestä ja mahdollisesta rajoittamisesta. Onko siinä asiassa päästy eteenpäin, ja jos on, niin millä tavoin?

18.10 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin puheenvuoroihin, joissa tätä kansalaisten silmissä hieman kyseenalaiseksi välillä ilmenevää rangaistuskäytäntöä on täällä kyseenalaistettu, ja toivon, että ministeri voi tässä tehdä työtä nyt ainakin niiden resurssien puitteissa, joita tällä hetkellä on, ja varmasti myös eduskunnasta löytyy ymmärrystä sille, että näihin asioihin on löydyttävä resursseja, sillä ihmisen terveys, henki ja elämä ovat aika vaikeasti mitattavissa euroissa.

Puhemies! Haluaisin vielä kysyä ministeriltä näiden tärkeiden asioiden lisäksi harmaan talouden torjunnasta ja siitä, millaisia mahdollisia uusia avauksia tällä kentällä on tulossa vielä tällä hallituskaudella. Sen lisäksi oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluu yhteisen demokratiamme vahvistaminen. Mitä ajatuksia ministerillä on esimerkiksi kansalaisvaikuttamisen lisäämisestä?

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

18.11 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että näihin julmiin ja raakoihin seksuaalirikoksiin tarvitaan kovemmat tuomiot. Se on kansalaisten oikeustajun mukaista — ja myöskin se, että raiskauksen tunnusmerkistöön tulisi saada uhrin suostumuksen puute. Puhuitte itse määrärahoista. Teidän toimialallanne onkin todella niukka määrärahatilanne. Lakivaliokuntahan kiinnitti huomiota muun muassa yleisten tuomioistuinten määrärahoihin ja siihen, että niiden tilanne heikkenee. Tuomioistuimet ovat jo nyt erittäin ruuhkautuneita.

Nostan uudelleen esiin harmaan talouden torjunnan. Vihreiden vaihtoehtobudjetissahan on sekä tuomioistuimille että syyttäjälle lisäystä harmaan talouden torjuntaan. Itse totesitte, että se hoituu muitten tehtävien yhteydessä, mutta näen sen kovin hankalana, kun määrärahat ovat nytkin entisestään näin niukat. Pyydän teitä vaatimaan tiukemmin omalle toimialallenne määrärahoja.

18.12 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Häkkäselle, että olette ottanut selkokielisen, jämptin linjan tähän häirintäasiaan ja näyttänyt omalla ministerin arvovallallanne esimerkkiä, miten tähän asiaan tulee suhtautua. Jos viesti ei tule tältä suunnalta, niin mistä se sitten tulee?

Tähän aloitteeseen, mihin olette puuttuneet blogissa, haastaneet mukaan eri tahoja, kannustan vielä ottamaan mukaan erityisesti ministerikollegoja, kuten esimerkiksi urheilusta ja kulttuurista vastaavan ministerin, Sampo Terhon, ja opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen. Urheilun ja liikunnan suhteen nuoret ja lapset ovat erittäin haavoittuvaisia, ja ne tilanteet ovat sellaisia, että voi syntyä kiusauksia väärillä motiiveilla oleville ihmisille väärään toimintaan. Koulutukseen kannattaa kiinnittää huomiota. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi opettajankoulutuksessa nämä asiat [Puhemies koputtaa] täytyy ottaa esiin aivan eri tavalla kuin 80-luvulla.

18.14 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse tunnen paljon käräjätuomareita ja olen itsekin tuomioistuimessa työskennellyt. Tuomarit ovat monesti väsyneitä ja erittäin tunnollisia. Siellä on jatkuvasti vain vaikeampia ja laajempia juttuja, kun ovat tulleet EU-oikeudelliset ja kansainvälisoikeudelliset ulottuvuudet. Olisin kysynyt, olisiko näille jotain tehtävissä siellä. Tuntuu välillä käräjätuomareille siirtyneen vähän avustajankin töitä, niin että he neuvovat ja yrittävät silti pysyä puolueettomina, ja jatkuvasti tulee uusia velvoitteita siellä prosessuaalisesti, ja istuntoja on vaikea viedä eteenpäin. Olisiko tähän ratkaisuja?

Keskustelimme myös seksuaalisesta häirinnästä pari päivää sitten. Itse otin esille vammaiset ja lapset, semmoiset henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta tuoda omia näkemyksiään vahvasti esille ja puolustaa itseään. Täällä tuotiin esille alaikäisiin kohdistuvat seksuaalirikokset ja raiskaukset, ja kysyisin, kun olen itse tehnyt tästä lakialoitteen, mitähän tälle kuuluu. Toivottavasti edustaja Heinonen sen allekirjoitti. Lisäksi minulla on tämä eläinseksin kriminalisointi. Nekään eivät voi puolustaa itseään. Minä puhun niiden puolesta ja kysyn: miten se etenee? Se on nyt jo parisen vuotta odotellut käsittelyä.

18.15 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin yhdyn kyllä kiitoksiin ministerin puuhakkuudesta ja terhakkuudesta näihin hänen hallinnonalaansa kuuluviin asioihin. Olen tyytyväinen, että oikeusministerin tehtävää hoitaa lainoppinut

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

henkilö, joka asiaan pystyy paneutumaan täydellä tarmolla, niin vaativasta ja tarkasta hallinnonalasta on kyse.

Rikostorjuntaan on lisätty määrärahoja nyt tässäkin budjetissa, tosin osa niistä lisäyksistä on aikaisempien leikkauksien paikkaamisia. Tämä koko ketju sieltä esitutkinnasta aina sinne oikeudenhoidon toiseen päähän, tuomioistuinlaitokseen, on vaativa prosessi. Olisin kysynyt ministeriltä näin joulun alla: jos joulupukki tulee — tässä porukassa kaikki me uskomme — kuinka isosta rahasta puhutaan, että saataisiin korjattua näitä oikeudenhoidon vajavaisia resursseja tämän prosessin näkökulmasta, että prosessi toimisi paremmin?

Ja ihan muutama sana vielä tähän lapsiavioliittokysymykseen. Maailman tilanne on tuonut meille tämän ongelman vähän toisessa valossa, mutta ei pidä unohtaa sitä, että meillä on kotimainenkin ongelma tässä samassa asiassa ollut jo vuosia. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt ministeriltä näkökulmaa tähän.

18.16 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tietää, käykö meille edelleenkin niin, että kun tekijä tuomitaan lapseen kohdistuvasta seksuaalirikoksesta ja hän saa siitä rikosrekisteriin merkinnän, se poistuu viidessä vuodessa hänen rikosrekisteristään, ellei hän viiden vuoden aikana tee suurin piirtein ihan mitä muuta tahansa rikosta, rötöstä, vaikka pysäköintivirhettä? Onko tämä edelleenkin näin? Jos se on, niin minun mielestäni se on kyllä erittäin väärin, ja tiedän, että kansainvälisesti tätä samaa tapaa ei välttämättä läheskään kaikissa maissa noudateta vaan se pysyy siellä rikosrekisterissä — nimenomaan lapseen kohdistuvan seksuaalirikoksen merkintä.

Sitten minä haluaisin vielä tietää, onko mitään keinoja toimia nopeammin viranomaisien kesken, kun tuo Porvoon tapaus kuitenkin osoitti sen, että tiedettiin jo, että isä on väkivaltainen ja on saanut jonkinlaisen lähestymiskiellon. Kuitenkaan emme voineet, eivät viranomaiset eikä kukaan, pelastaa lasta eli toimia siinä tilanteessa niin, että lapsi olisi saatu turvaan.

18.17 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näistä lapsiavioliitoista: Tämä ilmiö ei todellakaan ole tuore, turvapaikanhakijoitten mukanaan tuoma, vaan pitkäaikainen kotoperäinen ilmiö. Jos katsotaan esimerkiksi Tilastokeskuksen lukuja vuosilta 1995—2014, niin on avioitunut yhteensä 1 138 lasta, joista tyttöjä on ollut noin 900. Näitten tyttöjen joukossa on ollut 27 sellaista, jotka ovat olleet 14—15-vuotiaita — 14—15-vuotiaita. Ei tätä voi oikeastaan pitää minään muuna kuin laillistettuna seksuaalisena hyväksikäyttönä, koska avioliittoon liittyy aika yleisesti oletus puolisoitten keskinäisestä seksuaalisesta kanssakäymisestä ja rikoslain mukaan alle 16-vuotiaitten kanssa sukupuoliyhteys on rikoslaisissa tuomittavaa. Joten todellakin, ministeri Häkkänen, odotan teiltä ripeitä toimia lapsiavioliittojen kieltämiseksi. Siihen meitä on velvoittanut myös YK:n ihmisoikeussopimus. [Timo Heinonen: Näin on!]

Haluaisin puuttua myös käräjäoikeuslaitosten toimintaedellytyksiin. Ideologiasta riippumatta oikeusturva on sellainen, jonka me kaikki miellämme julkisen vallan tehtäväksi. Ymmärrän, että hallituksella on tarve tuoda markkinoita voimakkaammin [Puhemies koputtaa] julkiseen yhteiskuntaan, mutta oikeusturva [Puhemies koputtaa] kuuluu julkiselle vallalle, ja resurssit on turvattava.

18.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille. Itse olen sitä mieltä, että rahassa ei tällaista elämää voi missään tapauksessa mi-

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

tata. Oikeastaan, kun näistä vaarallisuusarvioinneista puhuin, niin ainakin itse toivon, että yksikään vapautus ei ole tapahtunut siitä syystä, että ei olisi ollut varaa pitää kyseistä vaarallista henkilöä kiinni.

Ensikertalaisuusasiaan ministeri vastasi. Kiitos, että olette siinä ryhtymässä myös toimeen.

Seksuaalisesta ahdistelusta, Me too -kampanjasta, puhuttiin eduskunnassa tällä viikolla, ja olen tyytyväinen siihen, että te ministerinä olette määrätietoisesti ryhtynyt siinä myös esimerkillä kampanjoimaan. Tuo selvitys, joka tehtiin tästä meidänkin talosta — ei aiemmista ole mitään opittu — nyt osoitti sen, että ei se häirintä tunne edes rajoja vaan myös naiskansanedustajat ovat ahdistelleet miehiä tässä talossa, ja tuo paljasti myös tämäntyyppistä, mikä jäi aika pienelle huomiolle tässä eduskunnan avoimessa keskustelussa, missä syyttävä sormi [Puhemies koputtaa] osoitti aika vahvasti aina miehiä.

18.19 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eduskunnan laitteet eivät kyllä toimi, kun painaa nappia mutta valot eivät syty, eli kyllä täällä on remontoitavaa — mutta kysymykseen.

Arvoisa ministeri, kansanedustajien tahtotila mutta myös kansan tahtotila on se, että minimirangaistuksia korotetaan. Olen itse tehnyt kaksi lakialoitetta, yli sata allekirjoittajaa kansanedustajista, ja myös kansalaisaloite on siellä sisällä. Olen odottanut pari vuotta jo sitä päätöstä, mitä tuleman pitää. Toki kerroitte, että tämä on resurssikysymys. Minimirangaistuksia tulee korottaa, kun seksuaalirikos kohdistuu lapseen ja on törkeä. On toivottavaa, että jotakin asialle tehdään. Lapsi on lasinen astia, ja kerran kun sen rikkoo, niin ehjäksi sitä ei saa. On myös se, että nämä käsittelyt ovat kohtuuttoman pitkiä. Lapsi ehtii jo liki aikuistua ennen kuin päästään asiassa eteenpäin.

Oikeuspoliittinen selvitys: Oletteko tyytyväinen sen sisältöön kaikella tavalla, siinäähän oli seitsemän rikostapausta, jotka tutkittiin. Vastasiko se niihin kysymyksiin, joita haitte? Lisäksi rattijuopumuksesta kysyn: miten lausumat, joita viime kaudella jätettiin, etenevät?

Puhemies Maria Lohela: Tiedoksi edustajille, että kun olin jo sulkenut vastauspuheenvuorojen varausmahdollisuuden, niin sen takia ne lamput eivät pala eikä niitä voi enää varata.

18.21 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutama asiaan muutama huomio, ensinnäkin näihin tuomioihin. Kun niiden pituudesta puhutaan, niin kylähän se viesti, mikä meidän pitää lähettää, on se, että emme me nyt ole niin köyhiä, ettemme voisi huolehtia siitä, että myös oikeustaju kansalla toteutuu. Kun tätä keskustelua tässä on kuunnellut, niin kyllä varmaan on näin, että tämä antaa ministeri Häkkäselle aika tukevan selkänojan nyt siihen, että tämän tuomioiden tarkastamisen osalta mutta myös sen osalta, mitä lisäresursseja ne sitten tarvitsevat, varmaan tukea eduskunnasta ihan molemmilta puolin salia löytyy.

Sitten nopea huomio vielä tähän käräjäoikeusverkoston supistamiseen: Olisi varmaan syytä nyt kuitenkin katsoa, kun näitä supistuksia toteutetaan, ettei niitä laiteta toimeen, mikäli siellä vastaanottavalla paikkakunnalla tarvitaan sitten uusia investointeja. Tämä koskee varsinkin Uudenmaan aluetta, missä nyt lukumäärällisesti ovat nämä suurimmat muutokset: jos tarvitaan uutta rakentamista, [Puhemies koputtaa] niin siinä katsottaisiin vähän, kannattaako sinne euroja laittaa.

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeri Häkkästä kaksi puheenvuoroa vielä, edustajat Hoskonen ja Rinne.

18.22 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä painotan tuota edustaja Arja Juvosen äsken esittämää puheenvuoroa. Siinä hän totesi tästä alaikäisten seksuaalisesta hyväksikäytöstä, siitä tulevista tuomioista ja siihen liittyvistä eduskunta-aloitteista. Toivon todellakin ihan sydämeni pohjasta, että tämä asia otetaan vakavasti ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö luokiteltaisiin Suomessa niin törkeäksi rikokseksi, että siitä saisi kyllä maksimirangaistuksen aina ja nimenomaan niin, että pitää huomioida se, että pienen lapsen hyväksikäyttö kaikilla tavoilla mielestäni täyttää sen törkeimmän rikoksen tunnusmerkistön, mitä olla voi. Kansalaisten oikeustaju on tässä asiassa osoittanut, että tällaisia tekoja ei hyväksytä ei sitten millään, mikä on aivan oikein. Tämän takia toivon, että oikeusministeriö ottaa tämän vakavasti ja niihin toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi. Ajattelin kysyä vielä: onko tästä nyt olemassa jokin tiekartta, miten tässä edetään?

18.23 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos oikeusministeri Häkkäselä aktiivisesta toiminnasta ministerin tehtävässä lyhyessä ajassa.

Mutta minua on ihmetyttänyt tässä tämän syksyn aikana nyt se, että kovin vahvasti silloin, kun hallintarekisteristä päätettiin, täällä esitettiin lausumia ja ponsia ja kerrottiin, että näihin on sitouduttu nyt, että on hankittu ministereiltä sieltä ja täältä allekirjoituksia, että nämä nyt tulevat toteutumaan. Ihmettelen sitä, että ei ole näkynyt minkään näköisiä esityksiä siitä. Missä vaiheessa on niiden hallintarekisteriin liittyvien ponsien valmistelu, joilla oli tarkoitus paikata niitä aukkoja, joiden silloin tunnistettiin jo hallituksenkin toimesta olevan tässä hallintarekisterikokonaisuudessa? Ovatko ne jo oikeusministeriössä lainvalmistelussa yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa ja mitkä muut ministeriöt siihen kuuluvatkin? Mutta ei ole näkynyt yhtään mitään vielä tähän liittyen, niin että siitä kysyisin.

Puhemies Maria Lohela: Keskustelulle tältä erää varattu aika alkaa lähestyä loppua, joten tähän päätteeksi ministeri Häkkänen, 5 minuuttia.

18.24 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa rouva puhemies! Tästä, minkä edustaja Heinonen ja edustaja Marinkin nostivat esiin — suostumus raiskausrikosten yhtenä tunnusmerkistökiteijänä, se, että suostumusta ei ole kysytty — aion teettää selvityksen. Se ei ehdi tähän tammikuussa valmistuvaan arviointiin vielä, koska tunnusmerkistön muuttaminen vaatii vähän perusteellisemman analyysin ennen kaikkea sen takia, että siitä on jo nyt tutkijapiireissä ja muualla pikkusen erimielisyyttä, kuinka vakavia näyttöongelmia tämä aiheuttaa. Eli tämä voi myös kääntyä toiseen suuntaan. Miten selvitetään suostumus aina yksittäistapauksissa, missä se on annettu ja ei? Voiko suostumuksen kiistää jälkikäteen tuosta noin vain? Sen takia on kirjattu tämä "väkivallan uhalla" raiskauksen tunnusmerkistöön, että se on todennettavissa selvemmin.

En lähde nyt tunnusmerkistöanalyysiä tässä tekemään enempää, mutta sanon sen, että tästä tehdään kunnollinen selvitys oikeusministeriössä, mutta minä en halua tässä ihan tästä näin vain sanoa, onko se hyvä vai huono asia. Joka tapauksessa raiskaus on raiskaus ja sen tunnusmerkistön täytyy osua mahdollisimman hyvin kohdilleen ja rikosvastuun toteu-

Budjetin alikohta PTK 139/2017 vp

tua tehokkaasti. Silloin tunnusmerkistön täytyy olla täsmällinen. Jotkut asiat saattavat äkiseltään tuntua hyvältä, mutta voi ollakin, että se johtaa siihen, että yhä enemmän jää tuomitsematta ihmisiä. Eli teetämme tästä kunnollisen analyysin, ja sen jälkeen sitten tullaan siitä ulos.

Tuomioiden yhteneväisyydestä edustaja Kopra kysyi. Meillä on sitä varten hovioikeudet ja korkeimmat oikeudet, että ne yrittävät rikostapauksissakin yhtenäistää eri alueilla sitä linjaa. On totta, että nämä eroavat jonkin verran. Siitä on tehty muun muassa oikeustieteellistä tutkimustakin, että vähän erilaisia moraalikäsityksiä on muun muassa eri puolilla Suomea olemassa, että suhtaudutaan vähän eri lailla, mutta ylempien tuomioistuinten tehtävä on vähän yhtenäistää tätä kenttää.

Venäläisten ja muiden ulkomaan kansalaisten ja valtioiden maanostoista on tulossa selvitys ja analyysi ihan lähiaikoina ulos. Sitten katsotaan se, tarvitseeko jotain lisätoimenpiteitä tehdä, jotta turvallisuuspolitiikan takia näitä maanostoja pystyttäisiin jotenkin kontrolloimaan paremmin.

Demokratian tilasta edustaja Huovinen kysyi. Minä sanon, että tämä kansainvälisen politiikan globaalilla kentällä yksi suurin, isoin poliittinen kysymys: säilyykö luottamus edustukselliseen demokraattiseen järjestelmään vai vaatiiko kansa suoraa demokratiaa, vaatiiko kansa jotain muita järjestelmiä? Samaan aikaan venäläiset ja Aasian maat haastavat demokraattisia länsivaltioita siitä, että "onpa teillä hidas ja toimimaton ja kankea järjestelmä". Eli kyllä tässä demokratiasta vastaavalla ministerillä kotimaassa asialistalla löytyy aika paljon. Tämä on oikeusministereitten kokouksissa yksi puhutuin aihe, demokraattisen järjestelmän luottamus Euroopassa tällä hetkellä. Se on nähty Ranskan vaaleissa ja brexitissä ja tässä fake news -keskustelussa kanssa.

Vielä lyhyesti kommentoin, edustaja Kari, rikosketjun kokonaisuutta. Tämä on yksi avainkysymys oikeushallinnon rahoituksen toteutumisessa: ymmärretäänkö sitä, että poliisin esitutkinnasta käynnistyvä prosessi pitää viedä aina vankeinhoitoon asti, jotta rikosvastuu toteutuu? Syyttäjillä pitää olla määrärahat kunnossa, tuomioistuinlaitoksella pitää olla määrärahat kunnossa, mutta myös vankeinhoidolla, jotta saadaan henkilö kaidalle polulle ja työkykyiseksi ja palautumaan jotenkin vielä yhteiskuntaan ilman, että hän uusii rikoksia.

Hallintarekisterin osalta ponnet pitää toteuttaa, mutta se on valtiovarainministeri Orpon tehtävä.

Puhemies Maria Lohela: Nyt yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.